

ارزیابی رابطه بین محافظه کاری حسابداری و ریسک ورشکستگی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

حمید رضا خدادادی^۱، محمدعلی طهماسبی^۲، ماریا باطبی^۳

^۱ دکتری، گروه حسابداری و مدیریت، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری، ساری، ایران.

^۲ دانشجوی کارشناسی حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری، ساری، ایران.

^۳ دانشجوی کارشناسی حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری، ساری، ایران.

نام نویسنده مسئول:

حمیدرضا خدادادی

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۱۲/۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۲/۱۵

چکیده

این پژوهش روابط موجود در میان حسابداری محافظه کارانه و ریسک ورشکستگی را مورد بررسی قرار می دهد، که محافظه کاری سبب افزایش اموال و پول نقد و ورشکستگی به عنوان شرایطی که در آن پول نقد به میزان کافی وجود ندارد. تبعیت می کند، بنابراین تئوری حسابداری حاکی از وجود رابطه بین این دو مقوله است. در این پژوهش از طبقه بندی محافظه کاری مشروط و نامشروط و از مدل پیش بینی ورشکستگی زاوگین و آلمن که طیفی از احتمال ورشکستگی را ارائه می دهند استفاده شده است. جهت بررسی رابطه در شرایط بازار سرمایه ایران در دوره زمانی ۱۳۸۸-۱۳۷۹ جامعه مطالعاتی شامل شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می باشد که با استفاده از روش حذف سیستماتیک شرکت هایی که اطلاعات مورد نیاز پژوهش ما را فراهم نکردند حذف و تعداد ۷۶ شرکت انتخاب شوند. پس متغیرهای پژوهش مورد شناسایی قرار گرفته و جهت تجزیه و تحلیل اطلاعات، از داده های به دست آمده از نرم افزارهای رهاورد نوین، برای محاسبه متغیرهای پژوهش از نرم افزار Excel استفاده شده است. این داده ها جهت آزمون فرضیه ها توسط نرم افزار Spss به کمک آماره های توصیفی و استنباطی نظیر تحلیل همبستگی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. از تحقیق این نتایج حاصل شد: بین محافظه کاری حسابداری و ریسک ورشکستگی طبق مدل آلمن در بازار سرمایه ایران، همچنین بین محافظه کاری و ریسک ورشکستگی طبق زاوگین در بازار سرمایه ایران ارتباط معنادار وجود دارد. نتایج به دست آمده در این پژوهش با سایر تحقیقات جهانی به خصوص نتایج تحقیق فرانک و همکاران (۲۰۱۰) مطابقت کاملی را نشان می دهد و می تواند کلیه گروه های ذی نفع درون سازمانی و برون سازمانی را در اتخاذ تصمیمات خود یاری کند.

واژگان کلیدی: محافظه کاری حسابداری، محافظه کاری مشروط، محافظه کاری نامشروط، ریسک ورشکستگی، مدل آلمن، مدل زاوگین.

مقدمه

امروزه پیشرفت سریع فناوری و تغییرات محیطی وسیع، شتاب فزاینده ای به اقتصاد بخشیده و رقابت روز افزون موسسات دستیابی به سود را محدود و احتمال ورشکستگی را افزایش داده است. از سوی دیگر مالکین، سرمایه گذاران، شرکای تجاری و بستانکاران با تکیه بر گزارش های مالی شرکت ها به ارزیابی موفقیت یک شرکت و گرایش آن به ورشکستگی علاقمند هستند. در تصمیم گیری های مالی سرمایه گذاران و بستانکاران در مورد یک موسسه صورت های مالی نقش اساسی را بازی می کنند. صورت های مالی بخش اصلی فرایند گزارشگری مالی را تشکیل می دهند. هدف های گزارشگری مالی و مبانی حسابداری ایجاب می کند، اطلاعاتی که گزارشگری مالی را تشکیل می دهند، از ویژگی های معینی برخوردار باشند. در مفاهیم گزارشگری ایران از ویژگی ها با عنوان خصوصیات کیفی یاد شده است، یکی از این خصوصیات کیفی محافظه کاری است. محافظه کاری حسابداری از افزایش اموال و پول نقد ورشکستگی به عنوان شرایطی که پول نقد به میزان کافی وجود ندارد تبعیت می کند پس باتوجه به ارتباطات میان محاسبه کاری و ریسک ورشکستگی، اعمال محافظه کاری با افزایش وجوه نقد در دسترس و به جریان انداختن آن توسط شرکت هایی که در محدوده فشار مالی هستند، باعث می شود که این شرکت ها ریسک ورشکستگی پایین تری داشته باشند براساس این موضوع محافظه کاری غالباً با ریسک ورشکستگی ارتباط منفی دارد، مهمترین هدف مطالعه حاضر تعیین تئوریک شاخص های سنجش محافظه کاری، آزمون این شاخص ها و ارائه شواهد لازم به منظور کمک به فعالان بازار سرمایه ایران، برای اتخاذ تصمیمات منطقی در فرایند مدیریت و سرمایه گذاری است.

فرضیه های تحقیق

فرضیه اول: بین محافظه کاری حسابداری و ریسک ورشکستگی طبق مدل آلتمن ارتباط معنادار وجود دارد این فرضیه به صورت فرضیه های فرضی ذیل مورد آزمون قرار خواهد گرفت.

فرضیه فرعی الف) بین محافظه کاری مشروط و ریسک ورشکستگی طبق مدل آلتمن ارتباط معنادار، وجود دارد.

فرضیه فرعی ب) بین محافظه کاری نامشروط و ریسک ورشکستگی طبق مدل آلتمن ارتباط معنادار وجود دارد.

فرضیه اصلی دوم: بین محافظه کاری حسابداری و ریسک ورشکستگی طبق مدل زاوگین ارتباط معنادار وجود دارد. این فرضیه به صورت فرضیه های فرضی ذیل مورد آزمون قرار خواهد گرفت.

فرضیه فرعی الف) بین محافظه کاری مشروط و ریسک ورشکستگی طبق مدل زاوگین ارتباط معنادار وجود دارد.

فرضیه فرعی ب) بین محافظه کاری نامشروط و ریسک ورشکستگی طبق مدل زاوگین ارتباط معنادار وجود دارد.

اهداف تحقیق

توجه به اینکه در استاندارد های حسابداری ایران از محافظه کاری با لفظ احتیاط به عنوان یکی از ویژگی های کیفی اطلاعات حسابداری نام برده شده است در این تحقیق سعی شد تا با توجه به معیار های مختلف محافظه کاری رابطه آن ها را با ریسک ورشکستگی بررسی نماییم. سایر اهداف تحقیق به شرح زیر است:

- ✓ شناخت رابطه بین درجه محافظه کاری مشروط با میزان ریسک ورشکستگی
- ✓ شناخت رابطه بین درجه محافظه کاری غیر مشروط با میزان ریسک ورشکستگی
- ✓ معرفی انواع محافظه کاری
- ✓ مقایسه نتایج تحقیق از دو جنبه محافظه کاری مشروط و نامشروط و دو مدل مختلف ریسک ورشکستگی

پیشینه تحقیقات انجام شده خارج از کشور

طی سالهای اخیر تحقیقات جامعی در خصوص بررسی معیار های مختلف محافظه کاری و ارتباط آن با موضوعات مختلف از جمله ورشکستگی در خارج از کشور مورد مطالعه قرار گرفته است، عموماً محور این تحقیقات بر این فرضیه استوار است

که اجزایی از معیار محافظه کاری وجود دارد که مورد توجه بازار است و این اقلام نماینده ای برای عدم تقارن ریسک اطلاعاتی است، طی سالهای اخیر تحقیقات جامعی بوسیله برخی محققان از جمله، فرانسیس، لافوند و السون، ۲۰۰۴، ابودی و همکاران، ۲۰۰۵، شولین، کاروت و اسکیر، ۲۰۰۵، انجام گردیده است.

بررسی رابطه بین محافظه کاری حسابداری و ریسک ورشکستگی (گری، ماری و فرانک ۲۰۱۰)، در این مطالعه رابطه بین محافظه کاری در حسابداری و ریسک ورشکستگی پرداخته شده است. نتایج این پژوهش حاکی از آن است که یک رابطه معکوسی بین محافظه کاری نامشروط و ریسک ورشکستگی وجود دارد همچنین رابطه بین محافظه کاری مشروط و ریسک ورشکستگی نیز معکوس است.

تحقیق لافوند و واتس، ۲۰۰۸: نقش اطلاعاتی محافظه کاری، در این تحقیق رابطه عدم تقارن اطلاعاتی بین سرمایه گذاران آگاه و ناآگاه در شرکت مورد بررسی قرار گرفته و در پایان به این نتیجه منتج گردید که عدم تقارن اطلاعاتی بین سرمایه گذاران آگاه و ناآگاه در شرکت باعث به وجود آمدن محافظه کاری در صورتهای مالی می گردد.

محافظه کاری مشروط در حسابداری و هزینه سرمایه (لارا، اساما، پنالو ۲۰۰۷)، در این تحقیق ارتباط بین محافظه کاری حسابداری مشروط و هزینه سرمایه مورد آزمون قرار می گیرد، یافته های این تحقیق نشان از یک رابطه منفی قوی بین محافظه کاری مشروط و هزینه سرمایه دارد.

بررسی رابطه بین محافظه کاری و راهبری شرکتی با توجه به ترکیب اعضای هیات مدیره (احمد و دوئلن، ۲۰۰۵)، احمد و دوئلن نشان دادند که از یک سو میزان درصد مدیران خارجی در ترکیب اعضای هیات مدیره رابطه مثبتی با محافظه کاری دارد و از سوی دیگر نیز میزان درصد مدیران داخلی با محافظه کاری رابطه ای منفی دارند.

بررسی محافظه کاری در میان شرکت های انگلیسی و امریکایی (پوپ و والکر، ۱۹۹۹)، در این تحقیق سود گزارش شده بر اساس اصول عمومی پذیرفته شده حسابداری در امریکا و انگلستان را از لحاظ به هنگام بودن و محافظه کار بودن، مورد مقایسه قرار دادند.

پیشینه تحقیقات انجام شده داخل کشور

اثر محافظه کاری حسابداری، مالکیت دولتی، اندازه شرکت و نسبت اهرمی بر زیان دهی شرکت ها (بنی مهد و باغبانی، ۱۳۸۸، ۸۹)، این پژوهش اثر محافظه کاری حسابداری، مالکیت دولتی، اندازه شرکت و نسبت اهرمی بر زیان دهی شرکت ها در ۴۸ شرکت زیان ده از تابلو بورس اوراق بهادار تهران را برای دوره زمانی ۷ ساله ۱۳۸۰ الی ۱۳۸۶ مورد بررسی قرار می دهد. نتایج پژوهش نشان می دهد که محافظه کاری حسابداری با زیان دهی شرکت رابطه مستقیم دارد.

عدم تقارن زمانی سود به عنوان معیار محافظه کاری در گزارشگری مالی (کردستانی و امیر بیگی، ۱۳۸۷، ۸۹)، در این تحقیق به بررسی عدم تقارن زمانی سود به عنوان معیار برای سنجش محافظه کاری در گزارشگری مالی پرداخته شده است. با استفاده از اطلاعات صورتهای مالی و قیمت های سهام ۱۰۰ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار طی دوره زمانی ۱۳۷۵ تا ۱۳۸۵ و با استفاده از تجزیه و تحلیل رگرسیون خطی چند متغیر به کمک نرم افزار SPSS، نتایج نشان داد که بین عدم تقارن زمانی سود و نسبت MTB، رابطه منفی معنا داری وجود دارد، هرچه دوره ی عدم تقارن زمانی سود طولانی تر شود، این رابطه نیز منفی تر می شود.

محافظه کاری بر پایداری و توزیع سود (مشایخی، محمودآبادی، حصار زاده ۱۳۸۸)، این تحقیق به بررسی رابطه محافظه کاری با میزان توزیع سود و پایداری آن می پردازد. در این پژوهش داده های مالی ۹۸ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بین سال های ۱۳۷۹ تا ۱۳۸۵ جمع آوری و فرضیات تحقیق با استفاده از مدل رگرسیون آزمون شده و برای سنجش محافظه کاری از اقلام تعهدی غیر عملیاتی استفاده شده است و نتیجه تحقیق حاکی از این است که پایداری سود با افزایش میزان محافظه کاری کاهش می یابد.

تقی پور و همکاران (۱۳۹۹)، در پژوهشی تأثیر مدیریت سرمایه در گردش بر عملکرد شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران را مطالعه کردند. خلیل پور و همکاران (1397)، در پژوهشی به تأثیر رهیافتهای اخلاقی حسابداران بر کیفیت افشای اطلاعات مسئولیت اجتماعی شرکتها را که در ایران اسلامی است، پرداختند.

جامعه و نمونه آماری

جامعه تحقیق شامل شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می باشد که از بین این شرکت ها با استفاده از روش حذف سیستماتیک شرکت هایی که اطلاعات مورد نیاز متغیر های تحقیق را ارائه ندادند حذف و در نهایت ۷۶ شرکت جهت آزمون فرضیه های تحقیق انتخاب شدند.

جامعه مطالعاتی پژوهش حاضر در برگیرنده شرکت های موجود در بورس اوراق بهادار تهران در طی سال های ۷۹-۸۸ به تعداد ۴۰۵ شرکت می باشد.

تجزیه و تحلیل فرضیه های تحقیق

تجزیه و تحلیل و آزمون فرضیه اصلی اول:

بین محافظه کاری و ریسک ورشکستگی طبق مدل آلتمن ارتباط معنادار وجود دارد. جهت اظهار نظر راجع به فرضیه اصلی اول؛ ابتدا نتایج به دست آمده از فرضیات فرعی را مورد بررسی قرار می دهیم.

تجزیه و تحلیل و آزمون فرضیه فرعی الف:

جدول (۱): ضریب همبستگی، ضریب تعیین، ضریب تعدیل شده و آزمون دوربین- واتسون بین دو متغیر محافظه کاری مشروط و ریسک ورشکستگی

مدل	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	خطای معیار تخمین	دوربین- واتسون
۱	۰/۲۰۴	۰/۰۴۲	۰/۰۴۱	۰/۲۲۱	۱/۹۰۹

طبق نگاره شماره (۱) ضریب همبستگی پیرسون بین دو متغیر محافظه کاری مشروط و ریسک ورشکستگی ۰/۲۰۴ است. با توجه به خروجی های نرم افزار SPSS؛ جداول نشان می دهد، از آن جا که sig کمتر از پنج درصد است، فرض H_0 در سطح خطای پنج درصد رد می شود و وجود همبستگی بین این دو متغیر تایید می شود.

جدول (۲): تحلیل واریانس رگرسیون

ANOVA b					
مدل	Sum of Squares	درجه آزادی	Mean Square	F آماره	سطح معنی داری
رگرسیون	۵۰/۱۰۳	۱	۵۰/۱۰۳	۳۳/۵۹۸	۰/۰۰۰
Residual	۱۱۴۸/۲۵۲	۷۶۹	۱/۴۹۱		
جمع	۱۱۹۸/۳۵۴	۷۷۰			

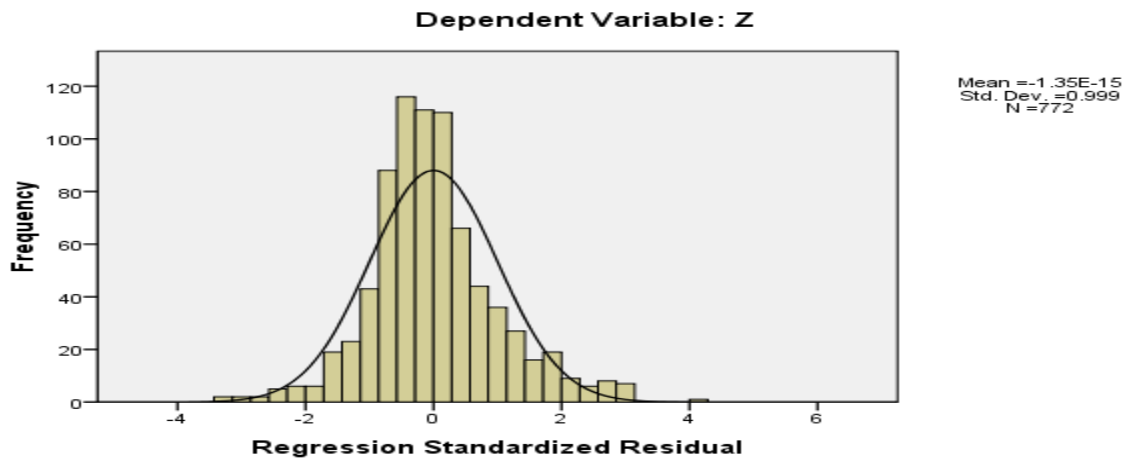
نگاره شماره (۲) نشان دهنده تحلیل واریانس بین متغیر محافظه کاری مشروط به عنوان متغیر مستقل و ریسک ورشکستگی به عنوان متغیر وابسته می باشد. با توجه به این که sig کمتر از پنج درصد می باشد، فرض خطی بودن رابطه بین دو متغیر تایید می گردد.

جدول (۳): ضرایب معادله رگرسیون

سطح معنی داری	t آماره	ضرایب استاندارد نشده		مدل
		Beta	Std. Error	
۰/۰۰۰	۳۷/۰۹۰		۰/۰۴۴	(Constant)
۰/۰۰۰	-۵/۷۹۶	-۰/۲۰۴	۰/۱۸۸	محافظه کاری مشروط

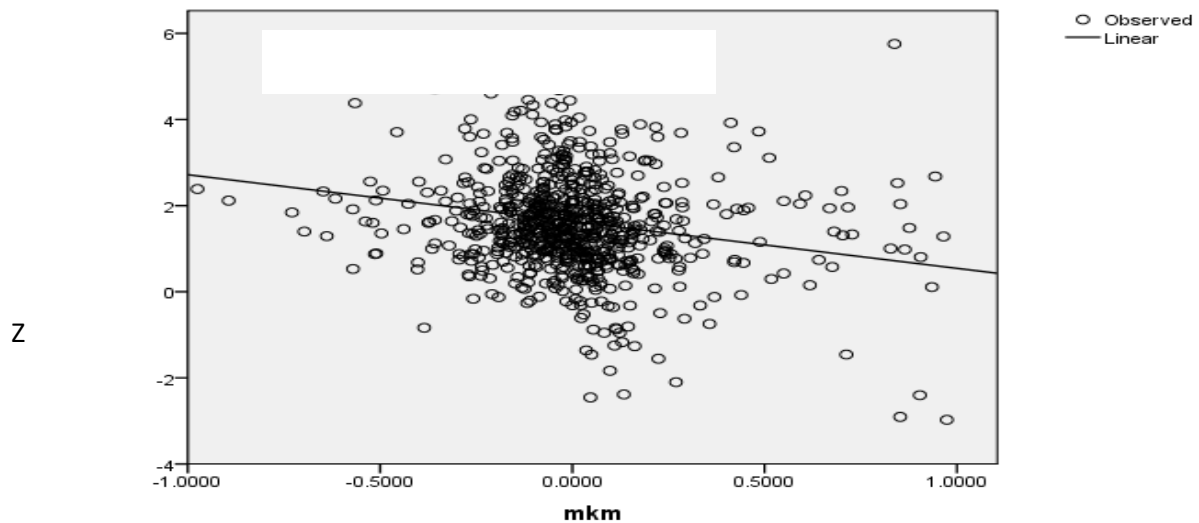
از آنجا که در این خروجی، (sig= 0) آزمون تساوی ضریب رگرسیون و مقدار ثابت، برابر با صفر و کوچکتر از پنج درصد است. بنابراین فرض تساوی این دو ضریب با صفر رد می شود.

ریسک ورشکستگی طبق مدل آلتمن

نمودار (۱): آزمون نرمال بودن خطاهای معادله رگرسیون

نمودار شماره (۱)، به بررسی نرمال بودن خطاها به عنوان یکی دیگر از مفروضات رگرسیون می پردازد، طبق این فرض می باید خطاهای معادله رگرسیون دارای توزیع نرمال با میانگین صفر باشند که طبق نمودار فوق $Mean = 0, Std.Dev = 0.999$ می باشد و در سمت راست نمودار نشان داده شده است. بنابراین با برقرار بودن این پیش فرض می توان از رگرسیون در خصوص دو متغیر محافظه کاری مشروط و ریسک ورشکستگی استفاده کرد.

نمودار (۲): خط و معادله رگرسیون

تجزیه و تحلیل و آزمون فرضیه فرعی ب:

بین محافظه کاری نامشروط و ریسک ورشکستگی طبق مدل آلتمن ارتباط معنادار وجود دارد.

نگاره (۴): ضریب همبستگی، ضریب تعیین، ضریب تعیین تعدیل شده و آزمون دوربین-واتسون بین دو متغیر محافظه کاری نامشروط و ریسک ورشکستگی

مدل	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	خطای معیار تخمین	دوربین-واتسون
۱	۰/۱۸۹	۰/۰۳۶	۰/۰۳۴	۰/۲۲۵	۲/۰۶۲

طبق نگاره شماره (۴) ضریب همبستگی پیرسون بین دو متغیر محافظه کاری نامشروط و ریسک ورشکستگی ۰/۱۸۹ است. با توجه به خروجی های نرم افزار SPSS؛ جداول نشان می دهد، از آن جا که sig کمتر از پنج درصد است، فرض H_0 در سطح خطای پنج درصد رد می شود و وجود همبستگی بین این دو متغیر تایید می شود.

تجزیه و تحلیل و آزمون فرضیه اصلی دوم:

بین محافظه کاری و ریسک ورشکستگی طبق مدل زاوین ارتباط معنادار وجود دارد.

جهت اظهار نظر راجع به فرضیه اصلی دوم؛ ابتدا نتایج به دست آمده از فرضیات فرعی را مورد بررسی قرار می دهیم. تجزیه و تحلیل و آزمون فرضیه فرعی الف:

بین محافظه کاری مشروط و ریسک ورشکستگی طبق مدل زاوین ارتباط معنادار وجود دارد.

جدول (۵): ضریب همبستگی، ضریب تعیین، ضریب تعیین تعدیل شده و آزمون دوربین-واتسون بین دو متغیر محافظه کاری مشروط و ریسک ورشکستگی

مدل	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	خطای معیار تخمین	دوربین-واتسون
۱	۰/۲۳۱	۰/۰۵۳	۰/۰۵۲	۰/۲۹۷۵۵۷۱	۲/۰۹۰

طبق جدول (۵) ضریب همبستگی پیرسون بین دو متغیر محافظه کاری مشروط و ریسک ورشکستگی ۰/۲۳۱ است. با توجه به خروجی های نرم افزار SPSS؛ جداول نشان می دهد، از آن جا که sig کمتر از پنج درصد است، فرض H_0 در سطح خطای پنج درصد رد می شود و وجود همبستگی بین این دو متغیر تایید می شود.

جدول (۶) : تحلیل واریانس رگرسیون

ANOVA b					
سطح معنی داری	F آماره	Mean Square	درجه آزادی	Sum of Squares	مدل
۰/۰۰۰	۴۳/۴۵۴	۳/۸۴۷	۱	۳/۸۴۷	رگرسیون
		۰/۰۸۹	۷۶۹	۶۸/۱۷۶	Residual
			۷۷۰	۷۲/۰۲۳	جمع

جدول جدول (۶) نشان دهنده تحلیل واریانس بین متغیر محافظه کاری مشروط به عنوان متغیر مستقل و ریسک ورشکستگی به عنوان متغیر وابسته می باشد. با توجه به این که sig کمتر از پنج درصد می باشد، فرض خطی بودن رابطه بین دو متغیر تایید می گردد.

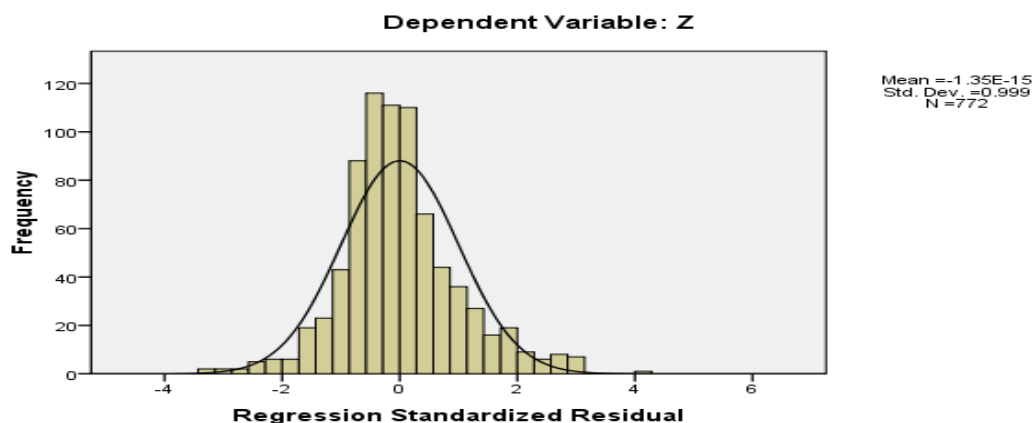
جدول (۷) : ضرایب معادله رگرسیون

سطح معنی داری	t آماره	ضرایب استاندارد نشده		مدل
		Beta	Std. Error	
۰/۰۰۰	۲۴/۹۸۲		۰/۰۱۱	(Constant)
۰/۰۰۰	-۶/۵۹۲	-۰/۲۳۱	۰/۰۴۲	محافظه کاری مشروط

از آنجا که در این خروجی، (sig=0) آزمون تساوی ضرایب رگرسیون و مقدار ثابت، برابر با صفر و کوچکتر از پنج درصد است. بنابراین فرض تساوی این دو ضرایب با صفر رد می شود و نباید آن ها را از معادله رگرسیون حذف کرد.

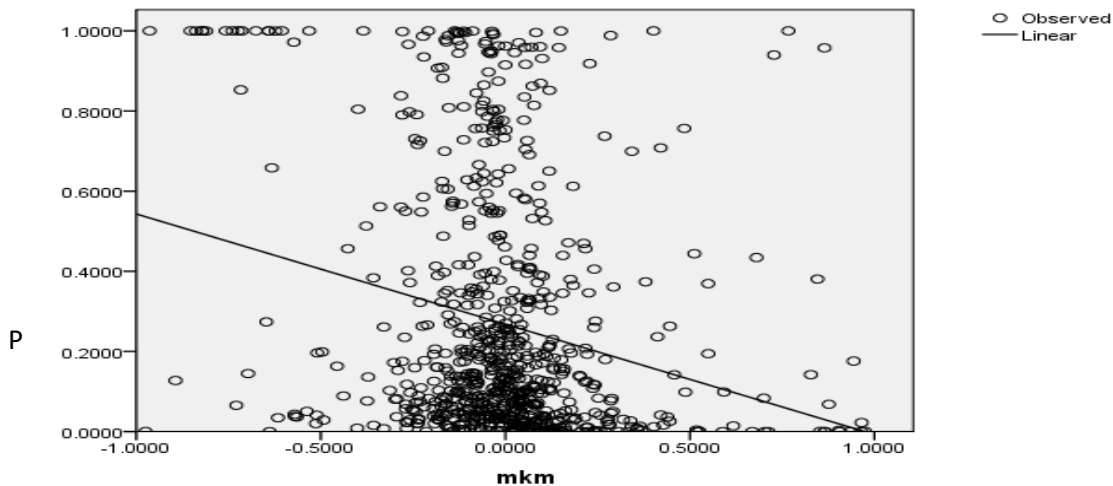
ریسک ورشکستگی طبق مدل زاو کین

Histogram

نمودار (۳) : آزمون نرمال بودن خطاهای معادله رگرسیون

نمودار شماره (۳)، به بررسی نرمال بودن خطاها به عنوان یکی دیگر از مفروضات رگرسیون می پردازد، طبق این فرض می باید خطاهای معادله رگرسیون دارای توزیع نرمال با میانگین صفر باشند که طبق نمودار فوق $Mean = 0, Std.Dev = 0.999$ می باشد و در سمت راست نمودار نشان داده شده است. بنابراین با برقرار بودن این پیش فرض می توان از رگرسیون در خصوص دو متغیر محافظه کاری مشروط و ریسک ورشکستگی استفاده کرد.

محافظه کاری مشروط

نمودار (۴): خط و معادله رگرسیون

تجزیه و تحلیل و آزمون فرضیه فرعی ب:

بین محافظه کاری نامشروط و ریسک ورشکستگی طبق مدل زاوین ارتباط معنادار وجود دارد.

جدول (۸): ضریب همبستگی، ضریب تعیین، ضریب تعیین تعدیل شده و آزمون دوربین-واتسون

بین دو متغیر محافظه کاری نامشروط و ریسک ورشکستگی

مدل	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	خطای معیار تخمین	دوربین-واتسون
۱	۰/۱۷۴	۰/۰۳۰	۰/۰۲۹	۰/۳۰۱۱۹۵	۲/۰۴۷

طبق نگاره شماره (۸) ضریب همبستگی پیرسون بین دو متغیر محافظه کاری نامشروط و ریسک ورشکستگی ۰/۱۷۴ است. با توجه به خروجی های نرم افزار SPSS؛ جداول نشان می دهد، از آن جا که sig کمتر از پنج درصد است، فرض H_0 در سطح خطای پنج درصد رد می شود و وجود همبستگی بین این دو متغیر تایید می شود.

نتایج فرضیه اصلی اول

نتایج مربوط به این فرضیه به صورت نتایج حاصل از فرضیه های فرعی ذیل بیان می شود:

نتایج فرضیه فرعی الف

با توجه به آزمون‌ها و تحلیل‌هایی که از راه رگرسیون و همبستگی در فصل ۴ انجام شد و همانطوریکه در نگاه (۳-۴) مشاهده می‌شود، به این نتیجه رسیدیم که همبستگی بین دومتغیر محافظه کاری مشروط و ریسک ورشکستگی طبق مدل آلتمن در شرکت‌های پذیرفته شده در بازار سرمایه ایران وجود دارد و مقدار آن ۰/۲۰۴ است. و در واقع متغیرهای یاد شده نمی‌توانند به صورت مستقل عمل کنند و با توجه به ضریب تعیین تعدیل شده به دست آمده که مقدار آن ۰/۰۴۱ می‌باشد، نشان می‌دهد که ۴ درصد از تغییرات ریسک ورشکستگی به محافظه کاری مشروط وابسته است و بقیه آن مربوط به متغیرهایی می‌باشد که در این پژوهش در نظر گرفته نشده است. بررسی نشان داد که فرضیه فوق تایید گردید و رابطه معنادار بین محافظه کاری مشروط و ریسک ورشکستگی طبق مدل آلتمن وجود دارد و این رابطه معکوس است که این نتیجه با مستندات ارائه شده در چارچوب نظری تحقیق و ادبیات مالی در تضاد نمی‌باشد.

نتایج فرضیه فرعی ب

با توجه به آزمون‌ها و تحلیل‌هایی که از راه رگرسیون و همبستگی انجام شد به این نتیجه رسیدیم که همبستگی بین دو متغیر محافظه کاری نامشروط و ریسک ورشکستگی طبق مدل آلتمن در بازار سرمایه ایران وجود دارد و مقدار آن ۰/۱۸۹ است؛ و در واقع متغیرهای یاد شده نمی‌توانند به صورت مستقل عمل کنند و با توجه به ضریب تعیین تعدیل شده به دست آمده که مقدار آن ۰/۰۳۴ می‌باشد، نشان می‌دهد که تنها ۳/۴ درصد از تغییرات ریسک ورشکستگی به شاخص محافظه کاری نامشروط وابسته است و بقیه آن مربوط به متغیرهایی می‌باشد که در این پژوهش در نظر گرفته نشده است. بررسی‌ها نشان داد که فرضیه فوق تایید گردیده و رابطه معنادار بین محافظه کاری نامشروط و ریسک ورشکستگی طبق مدل آلتمن وجود دارد و این رابطه معکوس است که این نتیجه با مستندات ارائه شده در چارچوب نظری تحقیق و ادبیات در تضاد نمی‌باشد. نکته مهم این است که محافظه کاری مشروط رابطه قوی تری با ریسک ورشکستگی طبق مدل آلتمن دارد تا محافظه کاری نامشروط زیرا ضریب تعیین محافظه کاری مشروط ۴/۱٪ و برای محافظه کاری ۳/۴٪ است.

نتایج فرضیه اصلی دوم

نتایج مربوط به این فرضیه به صورت نتایج حاصل از فرضیه‌های ذیل بیان می‌شود.

نتایج فرضیه فرعی الف

با توجه به آزمون‌ها و تحلیل‌هایی که از راه رگرسیون انجام شد به این نتیجه رسیدیم که همبستگی بین دو متغیر محافظه کاری مشروط و ریسک ورشکستگی طبق مدل زاوگین در بازار سرمایه ایران وجود دارد و مقدار آن ۰/۲۳۱ است. و در واقع متغیرهای یاد شده نمی‌توانند به صورت مستقل عمل کنند و با توجه به ضریب تعیین تعدیل شده به دست آمده که مقدار آن ۰/۰۵۲ می‌باشد (۵ درصد). نشان می‌دهد که تنها ۵/۲ درصد از تغییرات ریسک ورشکستگی به شاخص محافظه کاری مشروط وابسته است و بقیه آن مربوط به متغیرهایی می‌باشد که در این پژوهش در نظر گرفته نشده است. بررسی‌ها نشان می‌دهد که فرضیه فوق تایید گردیده و رابطه معنادار بین محافظه کاری مشروط و ریسک ورشکستگی طبق مدل زاوگین وجود دارد و این رابطه معکوس است که این نتیجه با مستندات ارائه شده در چارچوب نظری و ادبیات مالی در تضاد نمی‌باشد. نتایج آزمون این فرضیه در مقایسه با فرضیه فرعی اول نشان می‌دهد که بین محافظه کاری مشروط و ریسک ورشکستگی طبق مدل زاوگین رابطه قوی تری نسبت به مدل آلتمن موجود است و این مدل در جهت تایید فرضیه تحقیق بهتر از مدل آلتمن می‌تواند در بازار سرمایه ایران به کار گرفته شود.

نتایج فرضیه فرعی ب

با توجه به آزمون‌ها و تحلیل‌هایی که از راه رگرسیون و همبستگی انجام شد به این نتیجه رسیدیم که همبستگی بین دو متغیر محافظه کاری نامشروط و ریسک ورشکستگی طبق مدل زاوگین در بازار سرمایه ایران وجود دارد و مقدار آن $0/174$ است و در واقع متغیرهای یاد شده نمی‌توانند به صورت مستقل عمل کنند و با توجه به ضریب تعیین تعدیل شده به دست آمده که مقدار آن $0/029$ است، نشان می‌دهد که تنها $2/9$ درصد از تغییرات ریسک ورشکستگی طبق مدل زاوگین به شاخص محافظه کاری نامشروط وابسته است و بقیه آن مربوط به متغیرهایی می‌باشد که در این پژوهش در نظر گرفته نشده است. بررسی‌ها نشان می‌دهد که فرضیه فوق تایید گردیده و رابطه معنادار بین محافظه کاری نامشروط و ریسک ورشکستگی طبق مدل زاوگین وجود دارد و این رابطه معکوس است که این نتیجه با مستندات ارائه شده در چارچوب نظری و ادبیات مالی در تضاد نمی‌باشد. نکته مهم اینجاست که محافظه کاری مشروط در این فرضیه نیز با ریسک ورشکستگی رابطه قوی تری نسبت به نامشروط دارد و محافظه کاری نامشروط تنها حدود 3% از ریسک ورشکستگی را تبیین می‌کند. مساله مهم دیگر این است که با مدل زاوگین رابطه محافظه کاری نامشروط ضعیف تر از مدل آلتمن است.

منابع و مراجع

- [۱] بنی مهد، ب و ته‌مینه باغبانی، ۱۳۸۸، " اثر محافظه کاری حسابداری"، مالکیت دولتی، اندازه شرکت و نسبت اهرمی بر زیان دهی شرکت ها فصل نامه بررسی های حسابداری و حسابرسی شماره ۵۸ صص ۷۰-۵۳
- [۲] کردستانی، ا، ۱۳۸۷، " محافظه کاری در گزارش گری مالی: " بررسی رابطه عدم تقارن زمانی سود و دانشگاه امام خمینی، پایان نامه کارشناسی ارشد، به عنوان دو معیار ارزیابی محافظه کاری MTB
- [۳] مشایخی، ب، مهدی محمد آبادی و رضا حصارزاده، ۱۳۸۸، " تاثیر محافظه کاری حسابداری بر پایداری و توزیع سود " فصل نامه بررسی های حسابداری و حسابرسی شماره ۵۶ صص ۱۲۴-۱۰۷
- [4] Ahmed, A. and Duellman, S., (2007), "Accounting Conservatism and Board of Director"
- [5] Ahmed, A.S., and Duellman, S., (2005), "Evidence on the role of accounting conservatism in corporate governance", On line.
- [6] Gary C. Biddle, Mary L. Ma*, Frank M. Song, (2010), "Accounting Conservatism and Bankruptcy Risk." Faculty of Business and Economics The University of Hong Kong
- [7] Khalilpour .M; Kamyabi .Y; Nabavi Chshmi .S. A; Taghipour .M. "HE Impact of Accounts' Ethical Approaches on The Disclosure Quality of Corporate Social Responsibility Information an Islamic Perspective in Iran". National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald, 2018, No 1, 1173-1181.
- [8] LaFond, R. and Watts, R., (2006), " The Information Role of Conservative Financial Statements. On line".
- [9] Lara, Juan Manuel Garcia, Osma, Beatriz Garcia Penalva, Fernando, (2007), "Cost of Equity and Accounting Conservatism", IESE Business School, University of Navarra.
- [10] Taghipour .M; Habibi Machiani .H; Amin .M. " The Impact of Working Capital Management on the Performance of Firms Listed in Tehran Stock Exchange (TSE)". Journal of Multidisciplinary Engineering Science and Technology (JMEST), 2020, 7(6), 12146-12154.